

El pou del vernís

Butlletí
d'informació

Editorial

Vivim en un món confús, canviant i extraordinari. Tenim més que mai tota la informació a l'instant a través de les xarxes social, ni tant sols podem accedir a una mínima part de tot el que se'ns ofereix i de tant que sabem podem pair ben poca cosa.

Quan sembla que has entès un fet o una idea i l'estàs assimilant o justificant, al moment ja està rebut per algú, que no en sap més, senzillament ho argumenta diferent i també ho fa bé.

És complicat defensar un pensament amb seguretat i passió; ha quedat enrere la reflexió i l'atenció.

No se sap qui és guanyador ni perdedor, totes les actituds estan justificades pel "i tu més". Les paraules manipulen, distorsionen i creen realitat, són una de les armes humanes més cruels i d'aparència més inofensiva.

El pensament filosòfic ha quedat apartat de la nostra dialèctica, no està de moda pensar, escoltar, dialogar, investigar i raonar, ja no formen part de la nostra vida.

Acabem de viure una consulta política molt important per a tothom i ha estat aquest fet el que ens ha portat a fer aquest raonament.

El bombardeig dels mitjans ha estat esgotador, poc enriquidor i sí molt despietat amb l'adversari; aquest desgast ens passarà factura a tots; hem de creure en algú que ha estat presentat com un ésser sense sentiments o sense escrúpols, poc o massa intel·ligent i molt mediocre?. La desqualificació per part de tots ha estat l'eina més usada.

Per acabar, dir-vos que d'aquí ben poc, tornarà el circ a les nostres vides, estigueu preparats.

Un nou marc polític per garantir la supervivència de la llengua catalana

Per Santi Campo

Des del decret de Nova Planta aquest és el període més llarg d'oficialitat de la nostra llengua al nostre país i a bona part dels Països Catalans (tret d'Andorra on sempre ha sigut oficial). Com passa sempre amb un tema tan sensible com la llengua tenim els optimistes i els pessimistes, els qui valoren el que hem avançat i els que es centren en les insuficiències de la situació actual. En allò que segurament gairebé tots els estudiosos de la llengua coincidirem és que el model lingüístic sorgit de la transició ja no dona més de sí i que als darrers anys del govern del PP no només no hem avançat en els camps més deficitaris sinó que s'està produint un retrocés considerable en camps que creïem definitivament consolidats, com és el cas de l'escola.

La llei de Normalització Lingüística del 18 d'abril de 1983 ha donat com a resultats més positius l'augment del coneixement del català i el desenvolupament de la immersió lingüística, que ha estat un dels elements que més han ajudat a la consolidació social de la nostra llengua. 15 anys després el 1998 (7 de gener) s'aprova la Llei de Política lingüística, que pretén donar un nou impuls a l'ús social de la llengua catalana. La

comprensió del català entre la població catalana adulta ha passat del 53,1% l'any 1983 al 83,2% el 2012 i també hem superat el dèficit greu que suposava que mentre la totalitat de la població catalanoparlant parlava les dues llengües, la població castellanoparlant era majoritàriament monolingüe, ara la major part de la població castellanoparlant també parla les dues llengües. Però sobretot vull destacar que la llengua d'identificació (un 37,2%) o la habitual (un 35,6%) és superior a la llengua d'origen (un 31%), fet que garanteix el progrés social del català.

Tot i aquest progrés som conscients que en molts àmbits de l'ús social la presència de la llengua catalana és clarament insuficient i, per posar dos exemples, tenim el cinema i la justícia on la presència del català és anecdòtica i els esforços esmerçats fins ara no han servit per revertir la situació. Però, a més, s'han produït durant els darrers anys uns atacs sistemàtics contra la nostra llengua i de tots ells és responsable el Partit Popular. L'invent del LAPAO a l'Aragó qüestionant la unitat de la llengua i volent reduir l'ús del català a la Franja de Ponent, al País Valencià els atacs contra la unitat

El pou del
vernís

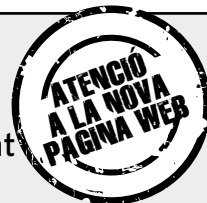
DIMARTS
de 19 a 21 h

Telèfon:
93 371 33 50

adreça electrònica:
gestudisesplugues@gmail.com

Nova pàgina web:
<http://grupestudis.entitats.esplugues.cat>

Seu:
Casal de Cultura Robert Brillas
Àngel Guimerà, 38 - 08950 Esplugues de Llobregat

lingüística i la disminució de les línies de valencià i a les Illes l'intent d'acabar amb l'ensenyament en català. Sort que els nous governs sortits de les darreres eleccions ha fet marxa enrere d'aquestes decisions.

Les propostes que han sortit de Catalunya de millorar la situació han rebut la negativa dels governs espanyols: en el cas de la justícia no s'accepta que a Catalunya el coneixement del català per als membres del sistema judicial sigui un requisit i no un mèrit, no s'accepta que es pugui usar amb normalitat el català al Congrés i al Senat, tampoc s'avança en l'ús del català al Parlament Europeu. Però a més, la sentència del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut de Catalunya qüestiona que s'usi de manera preferent el català a l'administració pública, converteix el castellà també en llengua vehicular de l'ensenyament. Aquest fet ha permès que alguns tribunals facin una interpretació de l'atenció individualitzada que obliga a tota la classe a canviar de llengua perquè ho demani un sol alumne. L'objectiu de tot plegat és posar traves al model d'immersió lingüística que s'ha aplicat amb gran èxit fins ara.

Un capítol a part mereix la Llei Wert, que com no va amagar el ministre, tenia com a objecte "espanyolitzar els alumnes catalans". I ho vol fer en un doble vessant, acabar amb la immersió lingüística per establir una doble xarxa escolar en català i en castellà i homogeneïtzar el continguts de totes les assignatures a tota Espanya, introduint proves de control centralitzades. I si hi afegim l'aposta per una pedagogia i una gestió autoritàries dels centres escolar la llei ens fa recular en molts aspectes al model escolar de la Dictadura.

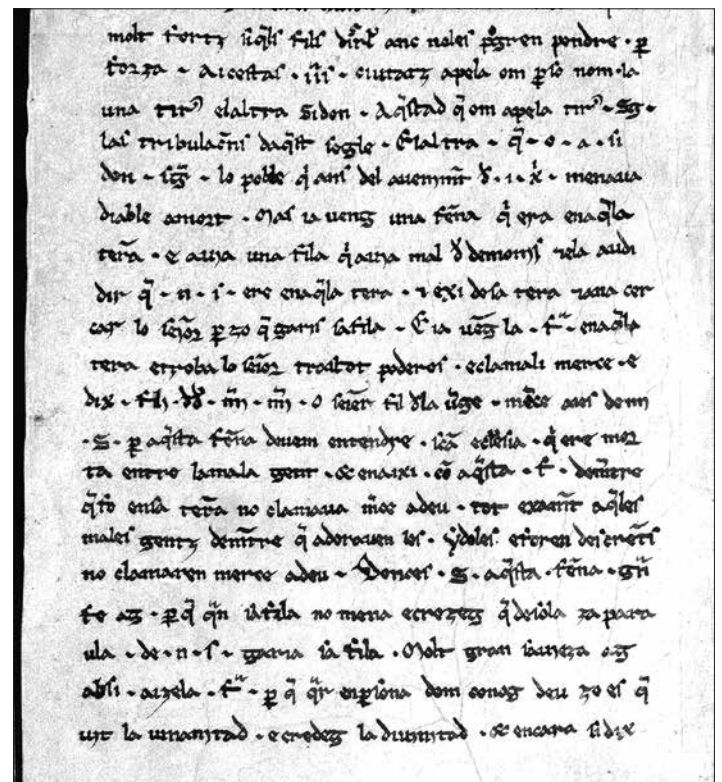
Si el marc actual no dona més de sí i, a més s'ha produït una regressió important els darrers anys, queda clar que també en el tema lingüístic cal superar el marc actual. I aquí coincidim amb un sentiment molt majoritari del nostre poble: no podem seguir igual. De la dreta nacionalista espanyola (PP i C's) l'únic que podem esperar és seguir reculant a nivell lingüístic, polític i social: menys competències, menys recursos, més centralisme i més desigualtats socials. Hi ha dues vies per superar la paràlisi i la reculada: un nou estatut polític de Catalunya en el marc de l'Estat espanyol o la independència. Des del punt de vista lingüístic Catalunya ha de tenir totes les competències per regular la política lingüística tant en totes les administracions públiques com en

l'activitat econòmica i cultural, garantint la presència normalitzada del català en tots els àmbits de la vida social. Si Catalunya és independent no hi ha dubte que això està garantit, però si continuem lligats d'una manera o un altra a Espanya, l'Estat ha de reconèixer l'oficialitat a totes les llengües, s'ha d'avançar cap a un model territorial en què la doble oficialitat prioritzi la llengua del territori i que la política lingüística sigui competència exclusiva de les comunitats autònomes amb llengua pròpia. Això ens garantiria també l'oficialitat a Europa i ens permetria normalitzar la presència social del català.

En resum, continuar com estem no ens garanteix la supervivència de la llengua. L'ús normalitzat del català només és possible des d'un canvi radical de la relacions Catalunya-Espanya o fent que Catalunya sigui un nou estat d'Europa.

Des del punt de vista lingüístic, aquest també és el debat.

Reproducció d'un fragment de les Homilies d'Organyà.
Text literari més antic en llengua catalana. Escrit el 1204.

Si voleu fer-vos socis/sòcies empleneu aquesta butlleta o una fotocòpia i envieu-la al Grup d'Estudis d'Esplugues.

En/Na	<input type="text"/>	Telèfon	<input type="text"/>
Adreça	<input type="text"/>		
Població	<input type="text"/>		
CP	<input type="text"/>	correu/e	<input type="text"/>
Estic interessat/da	☐ Fer-me soci/a ☐ Rebre informació activitats		
Quota soci/a: 25 euros l'any	☐ adjunt taló ☐ compte corrent <input type="text"/>		
signatura	<input type="text"/>		

Esplugues de Llobregat, una ciutat

Per *Lidia Verdier i Guasques*

El qualificatiu de vila té els orígens en l'estructura de la civilització romana. En temps de l'Imperi romà, les viles eren centres d'explotacions agrícoles. Durant l'època medieval molts pobles estaven formats per diferents viles (successores de les viles romanes), normalment, eren independents del dirigent del poble i amb el pas del temps, moltes d'aquestes viles van passar de nuclis agraris a nuclis de residència. A l'Europa medieval, el fet que un nucli de població tingués categoria de ciutat o vila depenia dels privilegis que el rei els volgués atorgar. No tenia res a veure amb el nombre d'habitants, sinó amb favors o reconeixement d'algun fet singular. La ciutat tenia més categoria que la vila i, per tant, més privilegis, però tant una com l'altra depenien directament del rei a diferència de la resta de burgs i llocs de població que pertanyien a un senyor. Segons alguns historiadors, Esplugues de Llobregat deuria formar part del Pla de Barcelona i es pot llegir en el llibre de Joan J. Busqueta Riu, Sant Andreu del Palomar al segle XV en els seus textos, com l'historiador Francesc Carreras Candí, en estudiar la documentació de l'època feudal va considerar que ja als segles XI – XII el Territori de Barcelona –Territori Barchinonès– estenia des del Besòs al Llobregat amb la parròquia de Santa Eulàlia de Provençana, fins el coll de Codines, cap el cim del Mont

Orsa (Sant Pere Màrtir), el coll de Vallvidrera i baixant al Besòs pel coll de Finestrelles (a la Trinitat). A la Monografia Històrica de M. Esteve Carbonell, també es fa esment d'aquesta possibilitat que Esplugues formés part del Territori de Barcelona, fent referència als Usatges de Barcelona, entre altres documents, en què s'explica que la influència territorial de Barcelona va de Montgat fins a Castelldefels. El Pla de Barcelona estava dividit en dos parts: –“Horts i Vinyet”–: l'espai més proper al nucli urbà. –“Llocs o valls forans”–: els espais més llunyans del nucli urbà i que conformaven tot el territori extens de la ciutat de Barcelona. Esplugues estaria situada en aquesta segona categoria, però tots els nuclis de població del Territori Barchinonès, de la primera i segona corona, tenien categoria de vila, per tant, depenien, com Barcelona, directament del rei. En resum, a Espanya, el títol de ciutat o vila es concedia per nomenament reial i en temps més propers, pel President de la República (en els breus períodes republicans), podia ser per motius històrics o per importància territorial, o qüestió política. Avui en dia, aquesta pràctica encara és vigent i tot i que està en desús. En termes jurídics no hi ha diferències entre viles i ciutats. I en quant a organització administrativa, una vila està entre ciutat i llogaret (en castellà: aldea, poble petit). Actualment és més una qüestió històrica, hi ha nuclis

de població amb categoria de vila que tenen més nombre de població que una ciutat, un exemple seria Madrid que s'ha mantingut com vila (no ha volgut reclamar el dret a ser ciutat), i que té un nombre d'habitants més gran que Barcelona. Segons informació aportada per Miquel Casellas, en l'última remodelació de la Llei municipal vigent a Catalunya en l'actualitat, publicada al Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya el 20 de maig del 2003 es va donar un tomb important al tema, despullant les intitulacions de vila i ciutat de tota mena de privilegis i concessions gracioses de l'autoritat vigent, i deixant en un títol que és opcional a partir d'uns mínims d'aplicació automàtica. En efecte, la llei esmentada aporta el següent: Article 34. Nom del municipi. 34.1 Els municipis poden anteposar al seu nom el títol de vila si tenen més de cinc mil habitants i el de ciutat si en tenen més de vint mil. L'adopció o la modificació del tractament ha d'ésser acordada per l'ajuntament, el qual n'ha de donar compte al Departament de Governació i Relacions Institucionals. 34.2 No obstant el que disposa l'apartat 1, els municipis mantenen els títols i els honors que els hagin estat reconeguts. Actualment Esplugues té poc més de 49.000 habitants, per tant és una ciutat.

(L'associada Lidia Verdier Guasques, pertany a l'equip de Recerca del Grup d'Estudis d'Esplugues).

Can Brillas

Per Enric Alsinet

Aquest article és el primer d'una sèrie d'aportacions que oferirem en les properes edicions d'El Pou del Vernís. Aquest treball forma part del compromís inqüestionable del Grup d'Estudis d'Esplugues amb el patrimoni de la ciutat.

Per a la redacció d'aquesta sèrie d'articles sobre patrimoni local hem pensat en començar pel Casal de Cultura Robert Brillas, seu de la nostra entitat. L'antiga masia de Can Brillas, amb els seus terrenys d'explotació agrícola que l'envoltaven, es construï probablment el 1808, tal com indica la data que figura en la façana. Malgrat que no s'han trobat plànols en l'Arxiu, se sap que el 1888 el propietari Josep Brillas i Batllori va adaptar la masia com a celler. A principis del segle XX, la masia va experimentar una transformació en estil modernista, sobretot pel coronament en arc mixtilini en la zona central i acabat amb volutes i amb florons; així, van quedar unificats els tres cossos d'edifici que, en origen, la constituïen: el central era més elevat sense que fos una masia de tipus basilical. Es mantingué el rellotge de sol, esgrafiats, del costat esquerre de la façana, però en canvi es transformà el balcó del cos més elevat per una finestra geminada, amb la inclusió d'un capitell neogòtic. Els balcons de brèndoles verticals i il·lises foren substituïts per d'altres de

formes inspirades en el modernisme, per les línies corbades i la inclusió d'elements florals. Com element modernista figura en l'interior de la planta baixa una porta de fusta amb el passamà daurat, que reproduïx el característic "coup de fouet". La seva situació actual és fruit d'una reubicació.

El 1907, al crear-se la societat de L'Avenç, va acollir aquesta entitat en algunes de les dependències annexes que tenia, però arran de la reorientació de l'explotació agrària en vinícola, el 1923, l'entitat hagué de buscar una nova seu, fora de Can Brillas. A partir de 1923, Can Brillas no tan sols produïa vins, sinó que també produï vins escumosos, convertint-se en la marca "Cavas Marguery". L'activitat de les "Cavas Marguery" va perviure fins a la dècada dels anys seixanta del segle XX. Encara en el subsòl hi ha tot el seguit de túnels que eren l'espai dedicat a la fermentació d'aquest escumós. A l'entrada de l'edifici nou hi figura en la paret una placa esmaltada de color blau amb la grafia "Cavas Marguery", en blanc, així com una sèrie de fotografies ubicades en el vestíbul que rememoren aquest passat vinícola.

El 1973, l'Ajuntament d'Esplugues adquirí la finca convertint-la en casal de cultura. Es construï un edifici nou trencant l'harmonia arquitectònica del

conjunt, dedicat a sala d'actes, en les plantes pis. Les dependències es destinaren a llocs de reunió i s'hi ubicà l'Arxiu Històric d'Esplugues (AMEL) entre d'altres seus d'entitats. El 2004, el Casal de Cultura Robert Brillas va ser objecte d'una remodelació, sobretot al convertir-se el carrer Àngel Guimerà en zona de vianants; la tanca que encerclava aquest espai exterior va ser suprimida i només se'n va conservar la porta amb la reixa de ferro, corresponent al barri exterior. Aquesta porta és flanquejada per dos pilars de carreus coronats per una sanefa de ceràmica vidriada decorativa.

Font: *Inventari del patrimoni històric, arquitectònic i ambiental d'Esplugues de Llobregat I.E.04/005 -4- (Volum II A)*

El cabal patrimonial d'Esplugues

Per Joan M. Puiggròs

Una de les activitats que desenvolupa el Grup d'Estudis i que figura en el seu document fundacional de 1994, és la seva vocació per la defensa del patrimoni espluguís i, per tant, del conjunt de bens o d'objectes que pertanyen a tota la població.

En el transcurs d'aquests anys ha fet el possible per assenyalar el seu criteri, al respecte, i aconseguir així el bo i millor per la nostra vila. És coneguda la relativa poca fortuna d'aquestes iniciatives en el camp patrimonial, atès que aquest Grup d'Estudis no disposa de poder per dur-ho a terme, tasca que correspon a l'ajuntament i que aquest ha resolt moltes vegades amb criteris merament burocràtics.

Aquesta actitud no és pas nova. Esmentem, si més no, que en la prestigiosa revista francesa *Esprit*, ja per l'abril de 1937, l'intel·lectual Yves Simon exposava idees com aquesta: "Hi ha més perfecció en un conjunt en el que totes les parts estan plenes de vida i d'iniciativa que en un conjunt les parts del qual no són més que instruments mediatitzats per la iniciativa dels òrgans superiors de la comunitat". O si es vol un criteri més recent, es pot atendre el "principi de subsidiarietat" que emana del títol III del Tractat de Constitució Europea de l'any 2004.

El problema de fons és la mentalitat dels òrgans d'indole superior que no veuen clara la significació i abast de qualsevol traça patrimonial a conservar o a ennoblir amb el concurs de les entitats que vivim dia a dia aquesta problemàtica.

El Grup d'Estudis farà el possible per que aquests òrgans superiors tinguin coneixement dels nostres punts de vista respecte d'un patrimoni que vivim i sentim profundament, per coherència amb el nostre programa al servei de la vila des del segle passat.